
BAŞKAN OBAMA VE PROTOKOLLER - 11 ARALIK 2009

Ömer Engin LÜTEM

12.04.2009

Başbakan Erdoğan'ın ABD ziyareti bir süreden beri sakin olan Protokoller konusunda hareketlenmeye yol açtı.

Bu ziyaret Başkan Obamaya, protokoller ve genel olarak Ermeni sorunu karşısındaki tutumunu yeniden Ermeni Diasporasına hatırlatma olanağı verdi. Obama, Taşnaklar hariç, ABD'deki Ermeni kiliselerin ve diğer bazı önemli kuruluşların geçen Eylül ayında kendisine protokollerle ilgili olarak gönderdikleri bir mektuba cevap vererek Türkiye ve Ermenistan ilişkilerinin normalleşmesinin önkoşulsuz ve makul bir süre içinde gerçekleşmesi gerektiğini (normalization between Armenia and Turkey should move forward without preconditions and within a reasonable timeframe) belirtti. Tarih konusunda fikrinin değişmediğini, (my view of that history has not changed) olayların tam ve açık bir şekilde kabullenilmesinin geçmişi ele almanın en iyi yolu olduğunu ifade etti. (full, frank, acknowledgement of the facts... the best way to address the facts of the past)

Başkanın bu sözlerine açıklık getirirsek, tarih konusunda fikrinin değişmemesi başkan olmadan önce 1915 olaylarını soykırım olarak gördüğü, halen de aynı fikirde bulunduğu anlamına gelmektedir. Tarihi olayların tam ve açık bir şekilde kabullenilmesi ise soykırım savının Türkiye tarafından da kabulü anlamını taşıyabilir. İlişkilerinin normalleşmesinin önkoşulsuz ve makul bir süre içinde gerçekleşmesi ifadeleri ise protokollerle ilgilidir ve bu belgelerin başka bir soruna (Karabağ sorunu) bağlanmadan ve uzun olmayan (makul) bir süre içinde de tasdik edilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Şunu belirtelim ki Başkanın Ermeni kuruluşlarına verdiği bu cevapta önceki tutumuna göre bir yenilik bulunmamaktadır.

Başkan Obamanın Başbakan Erdoğan ile yaptığı ortak basın toplantısında ise çok daha ihtiyatlı bir dil kullandığı gözlemlenmiştir. Başkan bu toplantıda, Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin normalleştirilmesi konusunda attığı cesur adımlar için Başbakan Erdoğanı kutladığını ve bu yolda ilerlemesi için kendisini teşvik ettiğini belirtmekle yetinmiştir. (I congratulated the Prime Minister on some courageous steps that he has taken around the issue of normalizing Turkish/Armenian relations, and encouraged him to continue to move forward along this path)

Bu yolda ilerlemesi için Başbakanı teşvik ettiği ifadeleri, Başkan Obamanın protokollerin bir an önce sonuçlandırılmasını, diğer bir deyimle Karabağ sorununa bağlamadan makul bir süre içinde T.B.M. M. Tarafından onaylanması istediğini göstermektedir.

Başbakan Erdoğan ise söz konusu basın toplantısında Azerbaycan-Ermenistan ilişkilerinin (Karabağ Sorununun) Türkiye ile Ermenistan ilişkilerinin normalleşmesi sürecine bağlı olduğunu vurgulamıştır. ABD ziyaretinde konuştuğu diğer yerlerde de bu görüşünü dile getirmiştir.

Bu haliyle protokoller konusunda Türkiye ve ABD arasında pek seslendirilmek istenmeyen bir görüş

ayrılığı bulunduğu gör÷lmektedir. ABD Protokollerin onaylanarak yürürlüğe girmesini isterken Türkiye onayı Karabağ sorununun çözümüne, hiç olmazsa, bu çözüm yolunda ciddi bir gelişme olmasına bağlamaktadır.

Bu arada Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin Karabağ Sorunundan bağımsız olarak normal hale getirilmesinin doğru olmayacağını, zira böyle bir durumda Ermenistanın Azerbaycana karşı üstünlük sağlayacağını belirtelim. Türkiye'nin esasen gerginlik yaşadığı Azerbaycanı ihmal ederek Ermenistana böyle bir hediye vermesinin bir anlamı yoktur.

Diğer yandan ABD ve AB ülkeleri Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki sorunların çözömlenmesini gerçekten istiyorlarsa Türkiye'nin bu tutumunun çözüme yardımcı olacağını kabul etmeleri gerekir. Karabağ Sorununun çözöümü Ermenistanın vereceğı bazı tavizlere bağılı bulunmaktadır. Türkiye'nin bu sorunda ilerleme olmadıkça protokolleri onaylamaması, protokoller nedeniyle şiddetli tenkitlere maruz kalan ve bu nedenle de bir an önce Türk sınırının açılmasını isteyen Sarkisyan idaresi üzerindeki tek ciddi baskıyı oluşturmaktadır.

Kaynak/Source: